

الهام مهدیزاده– «نزدیک به شیر آب با موقعیت عالی و سنددار به فروش می‌رسد.» این آگهی در یکی از سایت‌های نیازمندی اینترنتی با نمایی از قبر پیش‌فروش‌شده، در نزدیکی خواجه‌اباصلت منتشر شده بود، اما فروشنده اهل چانه نبود و حاضر نشد گذاشته بود، ریالی تخفیف بدهد و بعداز چنددقیقه صحبت و چانه‌زدن گفت: «بین خانم! من که قبرفروش نیستم؛ الان پول لازم شدم، وگرنه کی میاد قبر پیش‌فروش رو بفروشه؟ اگه مشتری هستی عصر زنگ بزن، اما از همان ۵میلیونی که گفتم، کمتر نمی‌فروشم.» این قیمت در مقابل قیمت قبر در نقاطی مانند حرم مطهر، بسیار ناچیز است.البته این فقط قیمت قبر است و باید به چرتکه حساب‌و‌کتاب کفن‌ودفن، هزینه‌های مراسم ترحیم با چند مدل میوه، خرما ی مغزدار و حلوائ سه‌آرد با روغن زرد یا کره، شمع و گل و بتر، ناهار در فلان رستوران و مهمان داران تشریفات را هم اضافه کنید؛ از اینجااست که در کنار چشم‌های اشک‌بار خانواده متوفی برای عزیز از دست‌رفته، هزینه‌های سرسام‌آور تشریفات مرگ نیز می‌شود «یکی داستان پر از آب چشم».

نرخ مرگ را از خرید خانه آخرت و بالابیین قیمت‌های این خانه شروع می‌کنیم. در خرید خانه آخرت، متراژهایکی است وفرقی ندارد که مرده مرفهی باشید یا مرده‌ای که به نان شبش محتاج بوده است. درنهایت خانه دو متر و ۱۰ سانتی‌متر طول، ۷۰سانتی‌متر عمق و۷۵سانتی‌متر عرض دارد.

■ **دو طبقه ۱۵ میلیون، داخل غرفه ۲۵ میلیون تومان**
برای به‌دست‌آوردن مظنه قیمت قبر با آرامگاه خواجه‌اباصلت شروع می‌کنیم. صحن آرامگاه چندان شلوغ نیست و سردی هوای آخر آذر بیشتر زیارت‌کنندگان را از سر قبرها به داخل آرامگاه خواجه‌اباصلت کشانده است. برای خرید قبر پیش‌فروش نگاهمان به زمین و سنگ‌های داخل صحن است، اما روی سنگ‌ها اسم و رسمی از متوفی نیست و فقط چند شماره کوچک در گوشه و کنار سنگ‌ها درج شده است.

یکی از نیروهای خدمات آرامگاه می‌گوید: دیگه خبری از پیش‌فروش قبر نیست. خادم جلوی در آرامگاه هم می‌گوید: پیش‌خریدها تمام‌شده.

– پس این شماره‌هایی که روی سنگ‌های صحن نوشته‌شده چیست؟

– این شماره‌ها مربوط به قبرهای خیلی قدیمی است.

قبر می‌خواهی؟

– آره، دو تا قبر پیش‌فروش.

خودش را از ادامه پاسخ گویی‌رهایم کندونشانی دفتر آرامگاه را می‌دهد: دفتر سمت راست صحن است، بروید از آنجا بپرسید، اما بگویم که قبر پیش‌فروش نداریم.
چرا؟

– جافه قبر است و دیگر پیش‌فروش نمی‌کنند. الان قبرفروشی بروز شده و همان‌روز که خانواده متوفی اعلام کنند، قبر فروخته‌می‌شود.

مسئول دفتر آرامگاه خواجه‌اباصلت نیز حرف‌های خادم را تکرار می‌کند.

صدای قرآن از بلندگوهای آرامگاه بلند می‌شود و مسئول دفتر در حالی‌که آستین بالا می‌زند، از پشت میز بلند می‌شود. قبل از آنکه از دفتر خارج شود، قیمت قبرهای آرامگاه را می‌پرسم. آستین دیگری بالا می‌زند و در همان حال بدون مکت و پشت سر هم قیمت‌ها را این‌طور ردیف می‌کند: دو طبقه‌ها ۱۵ میلیون تومان، قبرهای سه طبقه داخل غرفه ۲۵ میلیون، فرقی هم ندارد قبر بالایی باشد یا پایینی.

■ **باغ بالا یا باغ پایین؟**

خواجه‌ربیع، مقصد بعدی است. در مقایسه با آرامگاه خواجه‌اباصلت شلوغ‌تر است. نزدیک‌بودن این آرامگاه به محدوده شهری مشهد، نقطه تمایز و امتیاز آن نسبت به دیگر آرامستان‌های شهر است. البته آرامگاه خواجه‌ربیع، شرایط خاص خود را دارد؛ مثلاً نمی‌توان بر خلاف دیگر آرامستان‌های مشهد، سر قبور متوفی حلوا و خرما برد و باید همان جلوی در ورودی هر آنچه برای اموات خیرات کرده‌اید، توزیع کنید.

یکی از ویژگی‌های آرامگاه خواجه‌ربیع، داشتن باغ بالا و پایین یا اول و دوم است که قیمت قبرهای باغ بالا بیشتر از باغ پایین است. خادم جلوی در آرامگاه می‌گوید: قیمت روز قبر در باغ بالا ۱۸ میلیون تومان و در باغ پایین ۱۰ میلیون تومان است. اگر داخل غرفه‌ها بخواهید فکر کنیم الان ۲۰میلیون و ۴۰۰ هزار تومان باشد؛ جلوی غرفه‌ها هم ۱۸ میلیون تومان.

– یک غرفه چند تا جاقبر داره؟

– یک غرفه می‌خواهی؟

همکار خادم وارد بحث می‌شود و می‌گوید: فکر کنم کوچک‌ترین غرفه ۱۸ تا جاقبر داره.

و بعد چشمانش را تنگ می‌کند و ادامه می‌دهد: ۱۸ تا قبر ۲۰میلیونی با یک حساب سر انگشتی می‌شود ۳۶۰ میلیون تومان.

بعد از این حساب‌و‌کتاب، هر دو خادم چندثانیه ما را انداز وازادایمی‌کنندوسعی دارنداز حاصل ضرب تیبب در ماشینی که دم در پارک کرده‌ایم، توان خرید ما را محاسبه کنند.

یکی از خادم‌ها بحث را با طرح سؤال ادامه می‌دهد:

گزارش

مشهد گران‌ترین شهر برای مردن است

مردن به نرخ روز

دوباره تماس می‌گیرم و خودم را به‌عنوان خبرنگار معرفی می‌کنم، اما باز هم قیمت نمی‌دهد. می‌پرسم:

درست است که در حرم قبر تا ۷۰۰میلیون تومان هم هست؟

– حضوری بیا. (وگوشی را قطع می‌کند.)

■ **پیش‌فروش قبر با شرایط ویژه**

«تعداد محدودی قبر با شرایط ویژه برای نخستین‌بار به‌صورت دو طبقه و سه طبقه پیش‌فروش می‌شود.» این متن بنری است که در دو طرف یکی از ورودی‌های بهشت جوادالانمه(ع) مشهد نصب شده است. با شماره درج‌شده روی بنر تماس می‌گیریم. خانم اپراتور شرایط خاص قبور این قبرستان را در تعداد طبقات آن می‌داند و می‌گوید: بستگی دارد قبر یک طبقه یا چند طبقه بخواهید. الان قبرهای یک طبقه ۱۳میلیون تومان پیش‌فروش می‌شود. اگر هم ارزان‌تر می‌خواهید قبرهای سه طبقه داریم که نصف قیمت قبرهای یک طبقه، یعنی ۶ونیممیلیون تومان است.

اما ارزان‌ترین آرامستان شهر، بهشت‌رضاست با یکمیلیون و ۲۰۰هزار تومان.

■ **سنگ با فناوری نانو**

بازار سنگ قبر و ابعادش نیز رابطه مستقیمی با ابعاد جیب خانواده متوفی دارد هر چه ابعاد سنگ انتخابی بزرگ‌تر، پولش بیشتر. سراغ یکی از سنگ‌فروشی‌های نزدیک خواجه‌اباصلت که می‌رویم، قیمت سنگ قبرها را این‌گونه توضیح می‌دهد: سنگ قبرهایی که بیشتر می‌برند دو اندازه ۶۰ در ۹۰ و ۵۰ در ۹۰ سانتی متر است. اگر سنگ قبر ۶۰ در ۹۰ با عکس متوفی بخواهید ۲۵۰هزار تومان می‌شود. قاب و گلدان چه؟ می‌خواهید؟

– قاب چطور است؟

برای توضیح بیشتر به‌سمت کارگاه سنگ‌تراشی می‌روم و ما چند قدم عقب‌تر از او وارد کارگاه می‌شویم. کارگاه پر از سنگ‌های سیاه با اندازه‌های متفاوت و تعدادی سنگ سفید است.

– این سنگ را نگاه کنید. سنگ نظنز اصفهان است و به‌صورت حاشیه‌کنار سنگ قبر اصلی زده می‌شود که جلوه کشتگی تری به‌سنگ قبر اصلی می‌دهد. رقمی هم ندارد؛ حدوداً صد هزار تومان، ولی جنسش عالی است، حرف ندارد.

کنار کارگاه سنگ‌تراشی، چندسنگ سفید براق با ارتفاع حدوداً یک‌مترونیم گذاشته‌است.

– این سنگ‌ها چند است؟

– خیلی گران است. این سنگ‌ها کارخانه‌ای و جنس آن نانو است. همین سنگ تنها و بدون حکاکی یکمیلیون تومان می‌شود. اگر دنبال کیفیت هستید، این سنگ‌ها فقط قیافه کشتگی دارد، وگرنه همین سنگ نظنز که از دل کوه می‌آید، خیلی مقاوم‌تر است. به‌طرف انته‌ای کارگاه می‌روم؛ این کتیبه‌ها را ببینید؛ این‌ها حدود ۳۵۰هزار تومان است. خیلی هم شبیک و باکلاس است. به‌نظر من، اگر دنبال کار باکلاس و شبیک هستید، به‌جای این سنگ‌های سفید از همین سنگ‌های نظنز با قاب و کتیبه بپرسید که روی هم می‌شود ۸۰۰هزار تومان.

■ **یکمیلیون و ۵۰۰ هزار تومان برای ۱۵۰ مهمانی**
کفن و دفن که تمام شود تا روز سوم و برای سر سلامتی دادن اقوام، مسجد و مراسم ترحیم براسمت، با این تفاوت که اگر هفت‌هشت سال قبل برای مراسم ترحیم اقوام نزدیک، همه‌دست‌به‌کار می‌شدند، حالا کافی است سری به شرکت‌های تشریفات تبرید که مراسم ختم را از صفر تا صد برگزار می‌کنند. حلوائی س‌رنگ را نه با روغن نباتی، با کره فرد اعلا درست

دکتر مهناز امیرپور از چرایی تغییر سبک برگزاری مراسم ترحیم می‌گوید

تجمل‌گرایی در مرگ

چیزی جز تجمل‌گرایی نیست.

این جامعه‌شناس ادامه می‌دهد: مدهای ایجادشده در برگزاری این مراسم از دست‌گل، نوع حلوا، خرما و... نشان از توجه افراد به مادیات و تجملات در این مراسم دارد و اینکه مردم این سرزمین، آبروی خود را در بهتر برگزارشدن مراسم ختم و تدفین می‌دانند، بود و این باعث افزایش همکاری و کاهش دغدغه اتمام مراسم، تازه فرصتی برای آنان ایجاد می‌شود که برای عزیز از دست‌رفته مراسم سوگ برگزار کنند.

امیرپور ادامه می‌دهد: برخی افراد قبل از فوت به یکی از این شرکت‌های اجرای تشریفات تدفین مراجعه می‌کنند و قرارداد می‌بندند تا بعد از فوت، اجرای مراسم برعهده آن شرکت باشد. این دسته

فاکتور خدمات می‌گیریم که برای یک رزرو، گرفتن ۷۵هزار تومان درست نیست. ما هم دلمان می‌خواهد شماراضی باشید. باز هم اگر واقعا سخت‌تان است، ما رزرو می‌کنیم و مشکلی نداریم.

– تخفیف هم می‌دهید؟

– باور کنید ما بین تشریفات‌های مشهد، کمترین قیمت را به مشتری می‌دهیم. بعضی تشریفات‌ها کارشان از نظر کیفیت و خدمات مشابه ماست، ولی فاکتوری که می‌دهند حداقل ۸۰۰ هزار تومان بیشتر از فاکتور ماست.

– واقعا؟

– بله، مردم که خبر ندارند. الان همین خرما ی مغزدار را برای مراسم شما کیلویی ۲۳ هزار تومان حساب کردم، اما همین خرما با همین اندازه را شیرینی‌فروشی (...) که برای خودش اسم و رسمی دارد، کیلویی ۳۰ هزار تومان حساب می‌کند. بعضی تشریفات‌ها حتی تا کیلویی ۴۰ هزار تومان هم حساب می‌کنند!

■ **انتخاب مدل مجلس ترحیم از روی آلبوم**

سراغ تشریفات‌ی دیگر که می‌رویم، قیمت همان مسجد را ۷۵۰ هزار تومان اعلام و در فهرست خود به دو مسجد معروف مشهد نیز اشاره می‌کند که به گفته آن‌ها برای هر مجلس عزاداری که حدود دو ساعت باشد، ۵۰۰ هزار تومان می‌گیرند. یک

تشریفات‌ی دیگر، قیمت پذیرایی برای همان ۱۵۰ نفر را کمی گران‌تر از تشریفات‌ی نخست و حدود یک میلیون و ۶۰۰ هزار تومان برآورد می‌کند و می‌گوید: البته شما باید تشریف‌بیابورید دفتر تا از روی آلبوم، مدل و نوع پذیرایی را انتخاب کنید. این طوری می‌شود قیمت دقیق‌تر ی داد، اما متوسط قیمت برای مجلس شما همان یک میلیون و ۶۰۰ هزار تومان است.

– خرید قبر و امور اداری تدفین را هم انجام می‌دهید؟

– معمولاً مراسم پذیرایی با ماست، اما می‌توانیم قبر هم برایتان بخریم. فقط بستگی به مکانش دارد. در آرامگاه خواجه‌ربیع قبرها از ۱۸ تا ۲۵ میلیون تومان است. حدود یک میلیون هم هزینه آمبولانس و امور اداری به‌بشترضا می‌شود. تاج گل چه؟ تاج گل برای مسجد هم لازم دارید؟

– بله.

– بله، بدون تاج گل که جلوی مسجد خالی است. برای مراسم مسجد پیشنهاد می‌کنم تاج گل کرایه‌ای بپرسید. کرایه هر تاج گل ۱۰۰ هزار تومان است. ناهار مراسم تدفین هم اگر بخواهید، می‌توانیم با یکی از بهترین رستوران‌های احمدآباد هماهنگ کنیم. چند

تا مهمان دارید؟

– حدود ۱۵۰ نفر.

– برای ۱۵۰ نفر، رستوران (...) ناهار جوجه‌کباب سفارش بدهید، یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان می‌شود.

■ **مجلس ترحیم ۵میلیونی**

مسجدها هم در برگزاری مراسم ترحیم، قوانین و قواعد خاص خود را دارند و برخی از آن‌ها برای برگزاری مراسم عزاداری دارای تشریفات هستند.

چند مسجد معروف هم که تشریفات ندارند با ارتباطا چند برگزارکننده مجلس ترحیم، صاحبان عزا را مساجد معروف مشهد می‌رویم. خادم مسجد خلاصه و کوتاه، کارت یکی از تشریفات‌ها را که روی میز است، می‌دهد: بروید این تشریفات‌ی. به مسئول تشریفات‌ی خادم مسجد معرفی کرده می‌گویم ۱۵۰ تا مهمان داریم، اما نرخ‌هایی که اعلام می‌کند، بیشتر از دو تشریفات‌ی قبل است: هزینه مراسم سالگرد حداقل ۳ تا ۵میلیون تومان می‌شود. او توضیح بیشتر درباره کم‌وکیف نوع پذیرایی و قیمت‌ها را منوط به مراجعه به دفتر تشریفات‌ی می‌داند و می‌گوید: خانم، تلفنی نمی‌توان قیمت داد؛ باید حضوری تشریف بیابورید و از روی آلبوم انتخاب کنید.